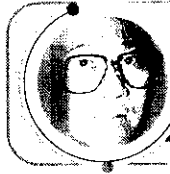

สุสานรถยนต์หน้าสถานีตำรวจ

**วารกรณ์
ลามโกเศศ**

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

varakorn@dpu.ac.th

ใครที่ขับรถผ่านสถานีตำรวจมักจะเห็นรถยนต์ รถจักรยานยนต์ ตกแตกตกฝุ่นเก่าคร่ำครวญ บ้างก็มียูปร่างพิกลพิการถูกชนยับเยินกองสมูอยู่เต็มไปหมด คนที่สงสัยคงอยากรู้ว่าทำไมถึงต้องเก็บไว้ เอาไปทิ้งเสียไม่ได้หรือ สำหรับผมในฐานะที่ถูกฝึกสอนให้คิดด้านเศรษฐศาสตร์ก็อดคิดทุกครั้งที่ไม่ได้ว่า มันมีต้นทุนเกิดขึ้นมากมาย ไม่ว่าจะจากแรงของสังคมหรือส่วนตัวจากกองเหล็กเหล่านี้

หลังจากได้คุยกับผู้รู้ก็ตอบได้ว่า ภายใต้อกฎหมายปัจจุบันทิ้งไม่ได้แน่นอน เพราะสิ่งเหล่านี้คือของกลางต้องเก็บไว้จนกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุด โดยหน้าที่ในการเก็บรักษาดูแลของกลางระหว่างนี้เป็นของเจ้าพนักงานตำรวจ

ยาเสพติดซึ่งเป็นของกลางของคดีต้องเก็บรักษาไว้เป็นอย่างดีในใด รถยนต์และรถจักรยานยนต์ซึ่งเป็นของกลางก็ต้องถูกเก็บรักษาไว้ฉนั้น อย่างไรก็ตาม ปัญหาที่เกิดขึ้นก็คือรถยนต์และรถจักรยานยนต์ต้องการพื้นที่เก็บรักษามาก ต้องมีการดูแลไม่ให้มีใครล้วงของเอาไปจากโรงพัก และประการสำคัญที่สุดมูลค่าของมันลดลงตลอดเวลา ถ้าคดียืดยาวถึง 5 ปี รถใหม่อาจมีมูลค่าเหลือเพียงร้อยละ 10-20 ก็เป็นไปได้ หลังจากตกแตกตกฝุ่นและไม่มีการใช้งานเลย

ถ้ามีคำพิพากษาให้คืนของกลางเหล่านี้ในชั้นสุดท้ายก็เท่ากับว่ามูลค่าของทรัพย์สินเหล่านี้สูญเปล่าไปโดยใช่เหตุ และไม่เป็นธรรมกับจำเลยอีกด้วยหากมีคำพิพากษาว่าไม่ผิด

สรุปได้ว่าภายใต้อกฎหมายปัจจุบัน การดำเนินการเกี่ยวกับของกลางเช่นนี้ไม่เหมาะสม เพราะก่อให้เกิดต้นทุนแก่สังคมและบุคคลหลายประการ

ต้นทุนประการแรกที่เกิดขึ้นคือ สิ่งที่เรียกว่า Deadweight Loss หรือการสูญเสียทรัพยากรของสังคมไปอย่างไรประโยชน์

ของขวัญแต่งงาน ของขวัญปีใหม่ สิ่งของที่มีคนให้ ของที่ซื้อมาเองแต่ไม่ถูกใจจนเก็บทิ้งไว้เฉยๆ ไม่นำมาใช้ ล้วนก่อให้เกิดการจมอยู่อย่างไร้ประโยชน์ของทรัพยากรอันสังคมมีอยู่อย่างจำกัด ที่ส่วนหนึ่งถูกนำมาผลิตสินค้าเหล่านั้น ปรากฏการณ์นี้ก็คือ Deadweight Loss

การจมอยู่ในกองเหล็กของรถยนต์และจักรยานยนต์ คือ ปรากฏการณ์ของ Deadweight Loss ซึ่งเป็นการสูญเปล่าของสังคม ถ้าไม่มีการเก็บของกลางไว้เช่นนี้ทรัพยากรที่ถูกนำมาผลิตของกลางเหล่านี้ก็จะถูกใช้งานมากขึ้นอย่างแน่นอน

ต้นทุนประการที่สอง คือ ค่าเสียโอกาส(opportunity cost)

ถ้าแม้ว่ายานพาหนะเหล่านี้ไม่ติดอยู่เป็นของกลางที่ถูกยึดไว้ระหว่างดำเนินคดี ก็สามารถเอาไปใช้ประโยชน์ในการผลิตสินค้าและบริการให้เกิดประโยชน์แก่สังคมได้อีกมากมาย

ค่าเช่ารถยนต์วันละ 1,000 บาท รถจักรยานยนต์ที่สามารถนำไปวิ่งรับผู้โดยสารได้วันละ 300-400 บาท ก็คือค่าเสียโอกาสที่เห็นได้อย่างเป็นรูปธรรม ค่าเสียโอกาสรวมจะสูงเพียงใดถ้าคำนึงถึงว่าสถานีตำรวจทั่วประเทศมียานพาหนะเหล่านี้นับรวมกันเป็นหมื่นๆ คัน หรืออาจเป็นแสนคันที่จอดทิ้งอยู่พร้อมกับสภาพที่เสื่อมลงทุกวัน

พื้นที่ส่วนหนึ่งของสถานีตำรวจที่ควรเป็นส่วนดอกไม้สวยงาม สวนครัว สนามเตะตะกร้อ สนามแบดมินตัน ฯลฯ ต้องกลายเป็นสุสานเก็บยานพาหนะของกลาง

ต้นทุนประการที่สาม คือ ค่าเสียที่เรียกว่า Transaction Cost อันได้แก่ ค่าเช่าที่ของราชการในการจัดเก็บรักษาของกลาง ค่าก่อสร้างและปรับพื้นที่สำหรับจัดเก็บของกลาง ค่าดูแลรักษาไม่ให้ถูกโจรกรรม เวลาที่สูญไปในการจัดการเก็บของกลาง เช่น ทำทะเบียนเก็บรักษาและจำหน่ายเมื่อคดีสิ้นสุด ฯลฯ

นอกจากนี้ ในระดับสังคมก็ยังเกิด transaction costs ขึ้นอีกด้วย เช่น สังคมต้องเสียเงินทองโดยใช่เหตุ เพราะมีการยื่นฟ้องกลับเจ้าพนักงานที่ทำการยึดทรัพย์สินไว้เพื่อเรียกค่าเสียหายทางแพ่งของผู้ต้องหาที่ศาลได้พิพากษาว่ามิได้กระทำความผิด

ต้นทุนประการที่สี่ ที่เกิดขึ้นกับบุคคลในการถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดคือ การสูญเสียมูลค่าของทรัพย์สินอันเนื่องมาจากการเสื่อมค่าอันเป็นผลจากการต้องจัดเก็บรักษาของกลางดังที่กระทำกันอยู่ หลักการที่ถูกตั้งก็คือ ไม่ว่าผู้ถูกกล่าวหาจะถูกพิพากษาว่ากระทำความผิดจริงหรือไม่โดยศาล มูลค่าทรัพย์สินของกลางที่เขาเป็นเจ้าของและถูกเก็บไว้ไม่ควรต้องลดค่าไปอย่าลืมว่าในช่วงเวลาที่ทรัพย์สินของเขามีมูลค่าลดลงนั้น ในหลักการยังถือว่าเขาเป็นผู้บริสุทธิ์ที่ศาลยังมีไม่ได้ตัดสินใจว่าเขากระทำความผิด

(ถ้าแม้ว่าของกลางเป็นปืนหรือทองคำ มูลค่าจะไม่ลดลงไปเท่ารถยนต์ นอกจากนั้นถ้าการสำรวจข้อมูลพบว่าร้อยละ 85 ของจำนวน รถยนต์ที่ยึดมา ศาลมีคำพิพากษาให้คืนแก่เจ้าของในที่สุด)

ต้นทุนทั้ง 4 ประการข้างต้นรวมกันทำให้บุคคลและสังคมต้องเสียหายเพราะกระบวนการยุติธรรมในปัจจุบัน คำถามก็คือ มีวิธีอื่นหรือไม่ที่จะช่วยลดความเสี่ยงการสูญเสียดังกล่าว

ข้อเสนอที่น่าสนใจก็คือ ในคดีที่พนักงานอัยการมีความเห็นสั่งฟ้องเพราะเห็นว่าคดีมีมูล สมควรให้นำรถยนต์ของกลางขายทอดตลาดทันที และเก็บรักษาเงินนั้นไว้จนกว่าคดีจะถึงที่สุด (เพื่อหยุดการเสื่อมค่าของรถยนต์) หากศาลพิพากษาว่าจำเลยมิได้กระทำความผิดก็ให้คืนเงินนั้นแก่จำเลย หากจำเลยผิดและศาลเห็นชอบก็ให้เงินนั้นตกเป็นของแผ่นดิน

นอกจากนี้ หากไม่มีการขายทอดตลาดก็ให้เอกชนเป็นผู้รับจ้างจัดเก็บรักษาและดูแลรถยนต์ของกลาง(วิธีการ privatization) โดยอาจใช้สถานที่ของเอกชนและเรียกเก็บค่าดูแลจาก

ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเมื่อคดีสิ้นสุดลง

ความเสียหายที่เกิดขึ้นกับผู้ถูกกล่าวหาและสังคมในเรื่องการจัดเก็บรักษารถยนต์ของกลางมีมูลค่ามหาศาลแต่ก็สามารถหลีกเลี่ยงได้ด้วยการแก้ไขกฎหมาย เพื่อให้มีการใช้ทรัพยากรของสังคมอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

(ขอขอบคุณ พลตำรวจโทชรินทร์ สุพรรณเกษ์ ผู้บัญชาการตำรวจภูธรภาค 4 นายตำรวจนักวิชาการและนักปกครองคนสำคัญของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำหรับข้อเท็จจริงและข้อเสนอแนะ)

ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเมื่อคดีสิ้นสุดลง

ความเสียหายที่เกิดขึ้นกับผู้ถูกกล่าวหาและสังคมในเรื่องการจัดเก็บรักษารถยนต์ของกลางมีมูลค่ามหาศาลแต่ก็สามารถหลีกเลี่ยงได้ด้วยการแก้ไขกฎหมาย เพื่อให้มีการใช้ทรัพยากรของสังคมอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

(ขอขอบคุณ พลตำรวจโทชรินทร์ สุพรรณเกษ์ ผู้บัญชาการตำรวจภูธรภาค 4 นายตำรวจนักวิชาการและนักปกครองคนสำคัญของสำนักงานตำรวจแห่งชาติ สำหรับข้อเท็จจริงและข้อเสนอแนะ)